

УДК 341.24;341.231.14

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Гончарова Ю.А., аспірант,
старший викладач кафедри міжнародного права
Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Стаття присвячена аналізу основних правових засобів захисту прав жінок на міжнародному рівні та їх імплементації у внутрішнє законодавство України, висвітленню проблем ефективності й сучасного стану міжнародно-правового співробітництва України у сфері захисту прав жінок, основних кроків на шляху їх вирішення. Розглянуто питання діяльності ООН і деяких інших міжнародних організацій, роботи міжнародних конференцій, симпозиумів, нарад та інших заходів міжнародної спільноти як ефективний напрям діяльності в системі захисту прав жінок.

Ключові слова: глобалізація, міжнародне право, міжнародні договори, національне право, права людини, дискримінація, міжнародно-правовий захист прав жінок, принцип рівноправності.

Стаття посвячена аналізу основних правових засобів захисту прав жінок на міжнародному рівні та їх імплементації у національне законодавство України, висвітленню проблем ефективності й сучасного стану міжнародно-правового співробітництва України у сфері захисту прав жінок, основних кроків на шляху їх вирішення. Розглянуто питання діяльності ООН і деяких інших міжнародних організацій, роботи міжнародних конференцій, симпозиумів, нарад та інших заходів міжнародної спільноти як ефективний напрям діяльності в системі захисту прав жінок.

Ключевые слова: глобализация, международное право, международные договоры, национальное право, права человека, дискриминация, международно-правовая защита прав женщин, принцип равноправия.

Goncharova Y.A. THE PROBLEMS OF LEGAL INTERNATIONAL COOPERATION EFFECTIVENESS OF UKRAINE IN THE SPHERE OF WOMEN'S RIGHTS PROTECTION AND THE WAYS OF ITS SOLUTION

The article analyzes the basic legal tools of women's rights protection at the international level and their implementation in the national legislation of Ukraine, highlighting the problems of efficiency and the current state of international legal cooperation of Ukraine in the sphere of women's rights protection, and fundamental step towards solving them. In addition, the article questions the UN and other international organizations, international conferences, symposia, meetings and other activities of the international community as an effective activity in the women's rights protection sphere.

Key words: globalization, international law, international treaties, domestic law, human rights, discrimination, international legal protection of women's rights, the principle of equality.

Постановка проблеми. Проблема ефективності міжнародно-правового співробітництва України у сфері захисту прав жінок є наскрізною темою визнаних Україною міжнародно-правових документів у галузі прав людини, зокрема прав жінок.

Сучасний стан міжнародних відносин потребує якісного поглиблення сфери міжнародно-правового регулювання забезпечення прав людини й основних свобод за рахунок загального визнання та втілення в національні законодавства міжнародних стандартів рівноправ'я й захисту прав жінок. Саме така соціально орієнтована конструкція зазначених міжнародних стандартів щодо рівноправ'я й захисту прав жінок дасть змогу на практиці ефективно реалізувати на національному рівні міжнародно-правові норми, зокрема положення Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р.

Особливої актуальності питання дотримання міжнародних стандартів щодо захисту прав жінок набуло для нашої країни після ратифікації Україною Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. й набуття нею чинності. Головною умовою якісної реалі-

зації в умовах сьогодення норм указаної Конвенції, що стала частиною національної правової системи України, має стати подолання все ще формального законодавчого закріплення рівноправ'я жінок і чоловіків, яке на практиці залишає місце для фактичної нерівності й порушення прав жінок у багатьох сферах життя.

Ступінь розробленості проблеми. У дослідженні різних аспектів міжнародно-правового співробітництва України у сфері захисту прав жінок було використано та враховано праці вчених-правознавців і міжнародників, таких як М.О. Баймуратов, М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, А.І. Дмитрієв, Т.М. Заворотченко, В.О. Іваненко, Л.В. Пастухова, О. П. Руднева, А.Л. Федорова й ін. Знайомство зі згаданими працями надало можливість виявити певні прогалини в розробці цієї теми, зокрема щодо питання ефективності міжнародного співробітництва, сучасної міжнародно-правової регламентації, рівня імплементації в національне законодавство тощо.

Метою статті є дослідження проблем ефективності міжнародно-правового співробітництва України у сфері захисту прав жінок і шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Внутрішнім змістом міжнародного захисту прав жінок є забезпечення шляхом імплементації міжнародно-правових норм у національне законодавство України жінкам рівних прав із чоловіками в усіх сферах життя. У свою чергу, імплементація основних норм міжнародних пактів про права людини, які перетворились на міжнародні стандарти щодо прав жінок, є ефективною лише за умови виокремлення саме гендерного підходу до норм Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., що розвивають положення універсальних міжнародно-правових документів.

Співробітництво на двосторонньому, субрегіональному, регіональному та міжнародному рівнях є одним із важливих чинників забезпечення прав жінок в Україні. Зокрема, результативним є співробітництво в межах міжнародних організацій, насамперед ООН, Ради Європи й ОБСЄ, а також співпраця з ЄС і двостороння співпраця.

Діяльність України в цій галузі в межах ООН оцінюється під час розгляду національних періодичних доповідей відповідними конвенційними органами, насамперед Комітетом з ліквідації дискримінації щодо жінок, Радою ООН з прав людини, а також під час проходження Україною Універсального періодичного огляду (УПО) – одного з основних механізмів Ради ООН з прав людини. Темою забезпечення на національному рівні прав жінок у Комітеті ООН з прав людини (липень 2013 р.) була сьома періодична доповідь України з виконання зобов'язань за Міжнародним пактом про громадянські і політичні права. Важливою складовою співробітництва з ООН є надання Україні фінансової й експертної допомоги, а також залучення коштів донорів для здійснення заходів у відповідних сферах. Співпрацю з Урядом і громадськими організаціями у сфері досягнення та моніторингу Пекінської платформи дій забезпечує низка агентств і установ: ВООЗ, МОМ, МОП, «ООН Жінки», ПРООН, УНЗ ООН, ЮНЕЙДС, ЮНІСЕФ, ЮНФПА, Трастовий фонд ООН з викоринення насильства щодо жінок тощо [1].

Співпраця в межах Ради Європи (далі – РЄ) ґрунтується на розробці, приєднанні й дотриманні правових інструментів РЄ, таких як Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Європейська соціальна хартія та Конвенція про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) [2]. Підготовка України до ратифікації Стамбульської конвенції здійснюється в рамках Плану дій РЄ для України на 2011–2014 рр. й за підтримки Уряду Швеції.

Важливим чинником є конференції РЄ з гендерної проблеми. Зокрема, Україна приєдналася до Плану дій РЄ і резолюції «Подолання розриву між гендерною рівністю де-юре та де-факто», прийнятої після 7-ї Європейської міністерської конференції у 2010 р. У жовтні 2011 р. Україна в межах головування в Комітеті міністрів РЄ провела конференцію «Сучасні тенденції розвитку національних механізмів забезпечення рівності жінок та чоловіків у країнах європейського співтова-

риства». Протягом 2013 р. представник України входив до складу Комісії РЄ з гендерної рівності.

Обмін досвідом відбувається також у межах ОБСЄ. Співпраця з ОБСЄ спрямована на підтримку забезпечення гендерної рівності й боротьбу із гендерно зумовленим насильством. Координатор проектів ОБСЄ в Україні та Спеціальний представник ОБСЄ з питань боротьби з торгівлею людьми спільно з Урядом реалізують низку проектів у цих сферах. Між Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини й Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ/ОБСЄ) укладено Меморандум про співробітництво щодо запобігання насильству в сім'ї. Тема боротьби з торгівлею людьми була також одним із пріоритетів головування України в ОБСЄ у 2013 р. За ініціативи української сторони було розпочато процес перегляду Плану дій ОБСЄ щодо боротьби з торгівлею людьми, схваленого у 2003 р. Пропозиції української сторони були взяті за основу під час розробки Додатку до Плану дій ОБСЄ щодо боротьби з торгівлею людьми, який був схвалений усіма державами-учасницями в ході засідання Ради міністрів ОБСЄ в м. Києві (2013 р.). Крім того, у межах головування України Міністр закордонних справ України як чинний голова ОБСЄ призначив у 2013 р. спеціального представника чинного голови ОБСЄ з гендерних питань.

Забезпечення прав жінок і боротьба з дискримінацією є цілями співробітництва, визначеними в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, «політична частина» якої була підписана в березні 2014 р. Протягом 1995–2014 рр. ЄС надав найбільший обсяг технічної допомоги, спрямованої на досягнення цілей гендерної рівності. Так, у 2008–2011 рр. ЄС надав ПРООН, МОП, ЮНІСЕФ і РЄ 14 млн євро для реалізації проектів, що мали на меті забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у різних сферах. Саме ці проекти сприяли посиленню національного механізму забезпечення рівності й досягненням в інших сферах. Обмін досвідом і використання найкращих практик ЄС дали змогу підготувати орієнтовану на результат Державну програму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 р.

Співпраця щодо виконання цілей Пекінської платформи дій відбувається й на двосторонньому рівні. Технічну та експертну допомогу Україні в цій сфері надають Агентство США з міжнародного розвитку, Ізраїльське агентство міжнародного розвитку, Канадське агентство міжнародного розвитку, Шведське агентство міжнародного розвитку, Швейцарське бюро співробітництва, посольства Австрії, Великої Британії, Данії, Королівства Нідерландів, Норвегії, Федеративної Республіки Німеччина, Фінляндії та Японії, а також недержавні фонди: Фонд імені Гайнріха Бюлля, Фонд імені Фрідріха Еберта тощо [3].

Важливою є також співпраця на рівні неурядових організацій. Один із численних прикладів: у межах підготовки оглядів «Пекін+5», «Пекін+10» і «Пекін+15» жіночі організації

України обмінювалися досвідом, оцінювали успішність гендерної політики та готували спільні доповіді з жіночими організаціями країн Центрально-Східної Європи.

Міжнародна співпраця на рівні Уряду й неурядових організацій дає змогу обмінятися досвідом і найкращими практиками моніторингу та виконання цілей Пекінської платформи дій і допомагає мотивувати Уряд приймати політичні рішення, що сприяють успішній реалізації гендерної політики. Посилення співпраці можливе шляхом удосконалення механізмів між Урядом і донорами, забезпечення включення гендерних підходів до програм розвитку всіх донорів, залучення громадських організацій до діалогу між Урядом і донорами, а також підвищення ефективності заходів Уряду щодо координації допомоги, яка надається міжнародними організаціями. Прикладом може бути залучення експертної й технічної підтримки та фінансової допомоги міжнародних організацій для реалізації конкретних завдань Державної програми забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 р., у тому числі шляхом залучення до цього процесу громадських організацій та передання їм відповідних ресурсів для цього.

Міжнародні стандарти ООН у сфері захисту прав жінок послідовно відстоюють позицію, згідно з якою запровадження тимчасових спеціальних засобів або позитивних дій є одним із найбільш ефективних заходів щодо забезпечення прав жінок і протидії їх порушенню.

Так, Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав визнав потребу в спеціальних позитивних заходах, указавши, що вони можуть бути інколи необхідними для того, щоб привести особу (групу осіб), які перебувають у невідповідному становищі, чи маргінальну особу (групу осіб) до того самого фактичного рівня тощо. Наприклад, якщо загальні умови певної частини населення не дають змоги чи послаблюють використання ними своїх прав, держава повинна вжити спеціальних заходів для виправлення таких умов. Такі заходи можуть передбачати надання на деякий час частині населення певного преференційного ставлення в певних сферах, порівняно з рештою населення. Однак тільки на час, потрібний для виправлення дискримінації на практиці.

Отже, держави-учасниці заохочуються до прийняття тимчасових спеціальних заходів щодо забезпечення й захисту прав жінок. Такі заходи не визнаються дискримінаційними, якщо вони базуються на зобов'язанні держави викоринити невідповідні умови, спричинені колишніми чи наявними дискримінаційними законами, традиціями і практиками. Сутність, тривалість і застосування таких заходів мають відповідати специфічній проблемі й контексту, мають бути адаптовані до обставин. Результати таких заходів мають піддаватися моніторингу, щоб ці заходи були припинені, коли їхня мета буде досягнута.

Комітет ООН з прав людини, який здійснює контроль за імплементацією Міжнародного пакту про громадянські та політичні

права, у Загальному коментарі «Принцип недискримінації» № 18 [4] підкреслив, що «реалізація принципу рівності іноді вимагає від Держав-учасниць запровадження позитивних дій з метою ослаблення або обмеження умов, що є причиною або сприяють існуванню дискримінації, забороненої Пактом. Наприклад, у державах-учасницях, де загальні умови життя певної частини населення перешкоджають здійсненню прав людини, Держава зобов'язана вжити заходів, необхідних для того, щоб усунути ці умови. В окремих випадках такі заходи можуть включати надання тимчасових пільг певній частині населення, порівняно з рештою осіб. Але існування таких законодавчих розмежувань відповідатиме Пакту лише до тих пір, поки такі заходи будуть необхідні для усунення фактично наявної дискримінації». Отже, Комітет ООН з прав людини визнав застосування спеціальних тимчасових заходів ефективним засобом антидискримінаційної політики держави, однак їхнє застосування має відповідати низці вимог, про які піде пізніше.

У п. 3 Загального коментаря «Рівноправ'я чоловіків та жінок» № 28 Комітет ООН з прав людини відзначив, що «держави-учасниці повинні вживати не тільки заходи захисту, а й позитивні дії в усіх сферах для досягнення ефективного та рівного з чоловіками уповноваження жінок. Держави-учасниці повинні надавати інформацію щодо дійсної ролі жінок у суспільстві, щоб Комітет міг установити, які заходи на доповнення до законодавчих положень були або мають бути вжиті для забезпечення виконання цих зобов'язань, якого прогресу було досягнуто, із якими труднощами довелося зустрітися та які кроки були здійснені з метою їх подолання».

Проблема застосування в Україні позитивних дій відображена в Альтернативній доповіді щодо виконання Україною Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, підготовленої Аналітично-дослідницькою групою Міжнародного юридичного центру «Легітим» спільно з Харківським центром жіночих досліджень, де, зокрема, відзначалось, що «... в Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» широко використовується термін «позитивні дії» (зокрема в статтях 1, 3, 7, 12, 16, 19 Закону), у зв'язку з чим компетентним органам слід надати тлумачення цього терміна».

Однак проблема застосування позитивних дій в Україні не була відтворена в представленій Україною в липні 2006 р. на розгляд Комітету ООН з прав людини Шостій періодичній доповіді України щодо виконання положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. Хоча в другому розділі Державної доповіді України, який містив звіт про виконання Україною своїх зобов'язань за кожною зі статей Пакту, особлива увага приділялася питанням гендерної політики держави, а також заходам, що здійснювалися державою з метою подолання всіх форм дискримінації.

Проблема застосування позитивних дій безпосередньо присвячена окрема стаття Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискри-

мінації щодо жінок (далі – Конвенція), яка є основою стандартів ООН у сфері захисту прав жінок [5]. Конвенція стала першим міжнародним документом, де було визначено поняття «дискримінація щодо жінок», яке означає будь-яку різницю, виключення чи обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі (ст. 1 Конвенції).

Ратифікувавши Конвенцію, Україна взяла на себе такі зобов'язання: унести принцип однакових прав чоловіків і жінок до своєї національної конституції й іншого відповідного законодавства, забезпечити за допомогою закону або інших відповідних засобів практичне здійснення цього принципу; уживати законодавчих та інших заходів, зокрема санкції, які забороняють будь-яку дискримінацію щодо жінок; установити юридичний захист прав жінок на однаковій основі з чоловіками й забезпечити за допомогою компетентних національних судів та інших державних установ ефективний захист жінок проти будь-якого акту дискримінації; утримуватися від учинення будь-яких дискримінаційних актів або дій стосовно жінок і гарантувати, що державні органи й установи діятимуть відповідно до цього зобов'язання; уживати всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок з боку будь-якої особи, організації або підприємства.

У ст. 4 Конвенції, яка закладає юридичне підґрунтя для застосування спеціальних заходів зі встановлення фактичної рівності жінок і чоловіків, указується таке [5]:

1. Ухвалення державами-учасницями тимчасових спеціальних заходів, спрямованих на прискорення встановлення фактичної рівності між чоловіками й жінками, не вважається, як це визначається цією Конвенцією, дискримінаційним, проте воно жодною мірою не має призводити до збереження нерівноправних або диференційованих стандартів; ці заходи мають бути скасовані, коли будуть досягнуті цілі рівності можливостей і рівноправного ставлення.

2. Ухвалення державами-учасницями спеціальних заходів, спрямованих на охорону материнства, включаючи заходи, що містяться в цій Конвенції, не вважається дискримінаційним.

Зміст поняття «тимчасові спеціальні заходи», їхня природа, характер і умови застосування розкриваються Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у його ґрунтовній Загальній рекомендації № 25 до ст. 4 Конвенції. Підкреслимо, що специфіка застосування тимчасових спеціальних заходів визначена комітетом щодо захисту прав жінок.

Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок зазначив, що тлумачення положень ст. 4 Конвенції має здійснюватися в контексті загальних завдань і цілей Конвенції, що полягають у ліквідації всіх форм дискри-

мінації щодо жінок, забезпеченні юридичної й фактичної рівності між жінками та чоловіками в межах здійснення ними своїх прав і свобод.

Зазначимо, що Конвенція виходить за межі концепції дискримінації, використовуваної в багатьох національних і міжнародних правових стандартах та нормах. Її специфіка виявляється передусім у тому, що Конвенція присвячена виключно проблемі дискримінації жінок і шляхам її подолання, а також субстантивній моделі рівності. Зазначена специфіка обумовлює обов'язок держав-учасниць у разі потреби вживати спеціальних заходів тимчасового або постійного характеру.

Положення ст. 4 Конвенції разом з іншими загальними статтями (1–3 і 5), а також ст. 24 Конвенції утворюють загальну основу тлумачення решти статей Конвенції, відповідних положень національного законодавства, закріплюють загальний перелік зобов'язань держав, які конкретизуються в спеціальних статтях Конвенції.

Зобов'язання держав-учасниць Конвенції полягають у поліпшенні фактичного становища жінок шляхом застосування конкретних та ефективних заходів, серед яких одне з чільних місць у разі потреби можуть посідати тимчасові спеціальні заходи й спеціальні заходи, спрямовані на охорону материнства [5].

Уживання тимчасових спеціальних заходів сприяє виконанню зобов'язань держав-учасниць щодо розв'язання проблем, пов'язаних із порушенням прав жінок, які негативно позначаються на останніх, не тільки внаслідок індивідуальних дій приватних осіб, а й унаслідок укоріненої практики державних структур, їхніх посадовців.

Тимчасові спеціальні заходи, про які йдеться в ч. 1 ст. 4 Конвенції, мають спрямовуватися на прискорення процесу встановлення рівноправної участі жінок у політичній, економічній, соціальній, культурній або будь-якій іншій галузях. Комітет розглядає застосування цих заходів не як виняток із норми недискримінації, а швидше як свідчення того, що тимчасові спеціальні заходи є частиною необхідної стратегії держав-учасниць, націленої на здійснення прав людини й основних свобод.

Крім того, застосування тимчасових спеціальних заходів спрямоване на усунення конкретної причини порушення прав жінок або відновлення певних прав жінок, реалізація яких була суттєво обмежена в результаті їхньої дискримінації. Сфера застосування тимчасових спеціальних заходів завжди чітко визначена і, як правило, обмежена вузькою проблемою.

Можливість уживання тимчасових спеціальних заходів уперше на рівні національного законодавства України було передбачено Законом України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків», для чого в Законі, як уже зазначалося, уживається відомий у світі термін «позитивні дії». Згідно зі ст. 1 цього Закону, позитивні дії – це спеціальні тимчасові заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією та законами України [6]. Ви-

знання законодавцем важливості позитивних заходів для досягнення гендерної рівності в суспільстві відображене вже в Преамбулі до цього Закону. Так, у ній зазначено, що метою Закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема, «шляхом застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України». У Законі прямо зазначено: позитивні дії не вважаються дискримінацією за ознакою статі (ст. 6 Закону). Можливість застосування позитивних дій передбачена також ст. ст. 1, 3, 7, 12, 16, 19 Закону, що свідчить про широку сферу їх використання. Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» передбачає можливість уведення спеціальних тимчасових заходів як на державному рівні через закріплення їх в окремих нормативно-правових актів і застосування державними органами, так і на недержавному рівні (на рівні підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян тощо).

І хоча «позитивні дії» є ефективним засобом досягнення фактичної рівності жінок і чоловіків, їх застосування є надзвичайно серйозним заходом, який потребує детальної регламентації, оскільки його некоректне здійснення може призвести до негативних результатів, зокрема до дискримінації. Однак аналіз положень Закону дає змогу визначити лише мету позитивних дій – усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією й законами України. Закон не вказує, які конкретно позитивні дії можуть застосовуватися, а лише передбачає абстрактну можливість їх упровадження. Один із варіантів законопроектів «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» містив норму, яка встановлювала, що партії (блоки) – суб'єкти виборчого процесу – під час висунення кандидатів у народні депутати України передбачають як тимчасовий спеціальний захід щодо забезпечення рівності жінок і чоловіків представництво будь-якої статі не менше ніж 30% від загальної кількості кандидатів. Проте ця норма не ввійшла до чинного Закону України.

Отже, Закон чітко не визначив умов і підстав застосування позитивних заходів, не прописав механізму прийняття рішення про їх застосування та припинення дії, а також контролю за їхнім здійсненням. Це означає, що застосування спеціальних тимчасових заходів має бути конкретизовано на рівні підзаконних нормативно-правових актів.

Україна знала лише окремі приклади таких дій. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 08 вересня 1997 р. № 993 був затверджений Національний план дій на 1997–2000 рр. «Про поліпшення становища жінок та підвищення їх ролі в суспільстві», що передбачає впровадження п'ятипроцентної квоти робочих місць для молоді й жінок, котрі мають дітей віком до 6 років, самотніх матерів та інших груп жінок. Національний план дій на 2001–2005 рр. уже не передбачав необхідності застосування таких заходів.

Можливість застосування позитивних дій містилася лише в одному пункті Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 р., затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1834. У п. 11 Плану заходів щодо утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 р. на Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерство юстиції України, інші центральні органи виконавчої влади було покладено «вивчення питання та підготовка у разі потреби пропозицій щодо внесення змін до виборчого законодавства і Закону України «Про політичні партії в Україні» стосовно впровадження гендерних квот як тимчасових спеціальних заходів з утвердження рівності прав жінок і чоловіків». Однак такі квоти так і не були запроваджені, тоді як проблема представництва жінок на вищому політичному рівні залишається невирішеною, і ситуація тільки погіршується.

Чинні механізми й інструментарії забезпечення прав жінок в Україні досі залишаються недосконалими. Це не дає змоги докорінно протидіяти гендерній нерівності, викоринювати наявні стереотипи щодо ролі жінок і чоловіків у суспільстві, а також у повному обсязі досягти цілей державної політики щодо створення умов для реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Гендерна нерівність спричиняє загощення політичних, соціально-економічних, культурних та інших проблем у суспільстві. Так, за показником розширення можливостей жінок Україна посідає 86 місце серед 182 країн світу. Зокрема, міжнародними експертами звернуто увагу на таке [7]: відсутність жінок серед керівників обласних державних адміністрацій, низький рівень представництва жінок (менше ніж 8%) у складі Верховної Ради України, серед заступників керівників центральних органів виконавчої влади тощо; низький рівень економічної активності жінок працездатного віку (за даними Держкомстату, у 2014 р. він становив 68,4% серед жінок); дискримінація в процесі працевлаштування та професійного розвитку, секторальна професійна сегрегація призводять до суттєвого розриву в оплаті праці жінок і чоловіків. За інформацією Міністерства соціальної політики України, у 2014 р. розмір середньомісячної заробітної плати жінок становив 2 тис. 792 грн, а чоловіків – 3 тис. 614 грн. Отже, фактичний розрив в оплаті праці за цей період становив 22,7%. Зрештою, це спричинює підвищення рівня бідності жінок; суттєвий розрив у середній тривалості життя чоловіків і жінок (62 роки в чоловіків і 74 роки в жінок) та високий рівень захворюваності, смертності чоловіків працездатного віку; низький рівень медичних послуг, особливо в галузі забезпечення репродуктивного здоров'я жінок, велика кількість абортів, зростання рівня інфікування ВІЛ/СНІДом; низька ефективність національного механізму запобігання й протидії насильству щодо жінок, відсутність комплексного підходу до формування суспільного неприйняття насильства; держава не пропонує моделі гармонізації сімейного та професійного життя

для жінок, зокрема для формування культури відповідального батьківства.

Висновки. Отже, постала необхідність кардинально покращити політику й практики щодо утвердження гендерної рівності, зміцнення наявних і створення нових механізмів щодо недопущення дискримінації за ознакою статі, розширення застосування позитивних дій, забезпечення економічної незалежності кожної статі, створення умов для більш широкої участі жінок у прийнятті суспільно важливих рішень, для поєднання професійних і сімейних обов'язків.

Загалом ефективне застосування позитивних дій потребує чіткого нормативно-правового визначення умов, порядку, сфери їх застосування. Ці питання мають бути відображені в окремому нормативно-правовому акті (постанові, положенні, інструкції тощо), зміст якого мусить відповідати положенням Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Рекомендаціям Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок та іншим міжнародним стандартам у сфері забезпечення прав жінок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головка В.В. Діяльність міжнародних організацій із захисту прав жінок / В.В. Головка // Проблеми соціальної роботи в аспекті реформування соціальних відносин. – Чернівці, 2008. – С. 297–302.
2. Сулімова С. Міжнародні та національні аспекти розвитку «прав жінок» у контексті Європейської стратегії сприяння гендерній рівності / С. Сулімова // Актуальні проблеми державного управління. – О., 2007. – Вип. 2 (30). – С. 263–270.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32884/08-Lishchinskaya.pdf?sequence=1>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/gencomm/Rhrcomms.html>.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок станом на 06.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_207.
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
7. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні. Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН. – Вересень, 2014. – 122 с.

УДК 341.1

КОДИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ НОРМ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ ТА ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВ

Громовенко К.В., к. ю. н.,
директор Інституту національного та міжнародного права
Міжнародний гуманітарний університет

У статті розкриваються еволюція та правова природа джерел, регулюючих діяльність приватних військових та охоронних підприємств. Проаналізований зміст норм міжнародного м'якого права, як джерело регламентації діяльності приватних військових та охоронних підприємств. Розглядається правова природа Міжнародного кодексу поведінки приватних охоронних компаній. Досліджені положення Проекту конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими та охоронними компаніями.

Ключові слова: збройний конфлікт, міжнародне гуманітарне право, приватні військові та охоронні підприємства, приватні військові та охоронні компанії, приватні військові компанії.

В статье раскрывается эволюция и правовая природа источников, регулирующих деятельность частных военных и охранных предприятий. Проанализировано содержание норм международного мягкого права, как источника регламентации деятельности частных военных и охранных предприятий. Рассматривается правовая природа Международного кодекса поведения частных охранных компаний. Исследованы положения Проекта конвенции о контроле, надзоре и мониторинге за частными военными и охранными компаниями.

Ключевые слова: вооруженный конфликт, международное гуманитарное право, частные военные и охранные предприятия, частные военные и охранные компании, частные военные компании.

Gromovenko K.V. CODIFICATION OF INTERNATIONAL LEGAL NORMS REGULATING ACTIVITIES OF PRIVATE MILITARY AND SECURITY COMPANIES

The article deals with evolution and nature of legal sources of regulating activities of private military and security companies. The content of international soft law as a source of regulation of private military and security companies is analyzed. We consider legal nature of International Code of Conduct for private security companies. Provisions of draft convention on control, supervision and monitoring of private military and security companies are researched.

Key words: armed conflict, international humanitarian law, private military and security companies and private military companies.